

LAKIALOITE 132/2000 vp

Laki kansaneläkelain 24 ja 42 b §:n ja kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnalle

1. Kansaneläkkeiden tasokorotus

Kansaneläkkeisiin ei ole tehty tasokorotusta 16 vuoteen. Kansaneläkkeitä pitäisi korottaa 340 markkaa kuukaudessa, jotta jälkeenjääneisyys työeläkkeisiin nähden saataisiin kurottua umpeen. Hallituksen kesäkuun alkuun 2001 esittämä 50 markan tasokorotus on siten täysin riittämätön. Jopa kansaneläkkeen indeksikorotuskin 1.1.2001 tulee olemaan suurempi eli noin 80—100 markkaa täyden kansaneläkkeen saajalle kuntaryhmästä riippuen.

Eläkeläisten tuloerot kasvavat entisestään, mitä ei voi pitää sosiaalipoliittisesti oikeudenmukaisena. Kansaneläkkeen tasokorotus on tarpeen sen vuoksi, että kansaneläkkeen varassa elävät tulisivat toimeen tilanteessa, jossa terveyspalveluihin ja muihin välttämättömiin menoihin kuluu yhä suurempi osa tuloista. Sen tähden Keskusta esittää kansaneläkkeeseen 100 markan tasokorotusta vuoden 2001 alusta lukien.

2. Kansaneläkkeen pohjaosan leikkaaminen

Suomalaisen kansaneläkejärjestelmän ytimenä on ollut, että siihen kuuluu pohjaosa, jota kaikki työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeeseen oikeutetut voivat saada. Sen ohella ne, joiden työeläke on pieni, ovat voineet saada työeläkevähenteistä lisäosaa. Kaikkien oikeus edes pieneen kansaneläkkeeseen on ollut tärkeä eläkejärjes-

telmän rahoituksen hyväksyttävyyden kannalta sekä yhdenmukaisen käytännön turvaamiseksi myös työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyden määrittelyssä.

Vuonna 1995 säädetyllä lailla (1491/1995) kansaneläke muutettiin työeläkevähenteiseksi, jolloin pohjaosaa alettiin vuosittain leikata. Voimassa olevan lain mukaan kansaneläkkeen pohjaosa poistuu kokonaan vuoden 2001 jälkeen. Pohjaosaa on nyt leikattu viisi kertaa vuodesta 1996 alkaen. Vuoden 2000 alusta sen suuruus on ollut 92 markkaa kuukaudessa.

Pohjaosan leikkaus on johtanut eläkeläisten tulojen jäädyttämiseen moneksi vuodeksi. Kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus on suhteellisesti raskaimmin kohdistunut tavallisiin keskituloisiin eläkeläisiin. Tilastojen mukaan tuloerot eläkeläisten keskuudessa ovat kasvaneet. Pohjaosan leikkaus on vaikuttanut tähän osaltaan. Pohjaosan leikkaus on koettu eläkeläisten keskuudessa epäoikeudenmukaiseksi varsinkin, kun talous on koko ajan ollut kasvussa ja monien väestöryhmien tulot ovat nousseet. Monet niistä, jotka ovat maksaneet pitkäänkin kansaneläkevakuutusmaksua, eivät tule koskaan saamaan kansaneläkettä. Erityisen epäoikeudenmukaista pohjaosan leikkaus on niille, joilta se leikataan jo toistamiseen.

Kansaneläkkeen pohjaosan vuotuista leikkausta on perusteltu valtionaloudellisilla syillä. Eduskunta on vuoden 1998 syksyllä yksimielisesti esittänyt toiveen pohjaosan leikkauksen py-

säyttämistä. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta on mietinnössään StVM 25/1998 vp viitannut siihen, että valtion parantunut taloudellinen tilanne tulisi ottaa huomioon eläkeläisten asemassa. Hyväksyessään asianomaisen mietinnön eduskunta edellytti 1 päivänä joulukuuta 1998, että hallitus valtion taloudellisen tilanteen salliessa esittää lainmuutoksen, jolla kansaneläkkeen pohjaosan leikkaaminen pysäytetään.

Hallitus ei ole kuitenkaan tätä esittänyt, vaan esittää pohjaosan poistamista kokonaan vuoden 2001 alusta. Pohjaosan leikkaus tulisi pysäyttää

vuoden 2001 alusta lukien kuten lakialoitteessa esitetään.

Pohjaosa säilytettäisiin niillä eläkkeensaajilla, jotka saavat tällä hetkellä pohjaosaa, toisin sanoen ne eläkeläiset, jotka ovat siirtyneet eläkkeelle ennen vuotta 1996. Näitä leikatun pohjaosan saajia on vuoden 2000 lopussa noin 335 000.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kansaneläkelain 24 ja 42 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 24 § ja 42 b §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 24 § laeissa 1491/1995 ja 979/1996 ja 42 b §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, seuraavasti:

24 §

Täysimääräinen kansaneläke on ensimmäisessä kuntaryhmässä 15 756 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 15 108 markkaa vuodessa.

Jos eläkkeensaaja on naimisissa, täysimääräinen kansaneläke on ensimmäisessä kuntaryhmässä 13 884 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 13 532 markkaa vuodessa.

42 b §

Jos kansaneläkkeensaaja on 42 a §:ssä tarkoitettuna hoidossa, kansaneläkkeestä ei siltä ajalta, kun hoito kestää yli kolme kuukautta, makseta sitä osaa, joka ylittää kansaneläkkeensaajalla ensimmäisessä kuntaryhmässä 691,70 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 637,40 markkaa kuukaudessa sekä naimisissa olevalla kansaneläkkeensaajalla ensimmäisessä kuntaryhmässä

624,62 markkaa ja toisessa kuntaryhmässä 578,20 markkaa kuukaudessa. Jos kansaneläkettä on 25 a §:n mukaisesti lykätty tai varhennettu, korotetaan mainittuja markkamääriä lykkäyskorotusprosentilla tai alennetaan varhennusvähennysprosentilla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

Tämän lain voimaan tullessa kansaneläkettä saavan henkilön kansaneläke muutetaan tämän lain mukaisesti ilman hakemusta. Kansaneläkkeen muuttamisesta annetaan pyynnöstä päätös.

Laissa säädetyt markkamäärät vastaavat kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain muuttamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1491/1995) voimaantulosäännöksen 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1276/1999, seuraavasti:

Ennen tämän lain voimaantuloa alkanut pohjaosa ja lisäosa maksetaan lain voimaan tullessa olleen lain mukaisena. Jos eläkkeeseen ei kuulu lisäosaa, pohjaosan täysi määrä on 2 316 markkaa vuodessa 1 päivästä tammikuuta 1996 tai siitä ajankohdasta alkaen, josta lisäosa lakkaa. Tätä eläkkeen määrää pienennetään 20 prosenttia 1 päivästä helmikuuta 1998. Eläkettä pienennetään edelleen 17,3 prosenttia 1 päivästä tammikuuta 1999 ja 20 prosenttia 1 päivästä maaliskuuta 2000. Valtioneuvosto voi alentaa edellä mainittua prosenttia sellaisilla eläkkeensaajilla, joilla arvioidun kokonaiseläkkeen nettomäärä pienenesi sen vuoksi, että työntekijäin eläkelain 9 §:n ja kansaneläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetun lain perusteella määrätyt indeksikorotukset yhteensä jäävät pienemmiksi kuin tässä momentissa tarkoitettun kansaneläkkeen vuotuinen vähennyksen

määrä. Vastaavasti valtioneuvosto voi korottaa kyseistä vähennystä. Prosenttimäärä lasketaan vuosina 1997—2000 edellä sanotusta 2 316 markasta ottaen huomioon kansaneläkkeiden indeksidonnaisuus. Edellä mainitulla tavalla menettellään myös, kun ennen tämän lain voimaantuloa alkanutta määräajaksi myönnettyä eläkettä jatketaan tai työttömyyseläke muutetaan työkyvyttömyyseläkkeeksi taikka työttömyys- tai työkyvyttömyyseläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi. Pohjaosan muuttamisesta tämän lain voimaantulosäännöksen mukaisesti 1 päivänä tammikuuta 1996 alkaen annetaan kirjallinen päätös vain pyynnöstä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 2000

Juha Rehula /kesk
 Hannes Manninen /kesk
 Mika Lintilä /kesk

Tero Mölsä /kesk
 Seppo Kääriäinen /kesk
 Markku Rossi /kesk

Hannu Aho /kesk
Pekka Vilkuna /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Matti Vanhanen /kesk
Tanja Karpela /kesk
Jari Leppä /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Timo Kalli /kesk
Seppo Lahtela /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Niilo Keränen /kesk
Eero Lämsä /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Paula Lehtomäki /kesk

Osmo Puhakka /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Anu Vehviläinen /kesk
Mauri Salo /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Hannu Takkula /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Markku Laukkanen /kesk
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Ossi Korteniemi /kesk
Katri Komi /kesk
Mirja Ryyänen /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Juha Korkeaoja /kesk